

11

**ЧЕСНИХ
СПОСОБІВ
ВПЛИНУТИ
НА МІСЦЕВИЙ
БЮДЖЕТ**

УДК
С

Автори: Т. Случик, О. Солонтай, О. Омельчук

С хх Автори: Т. Случик, О. Солонтай, О. Омельчук

ISBN

Цей посібник описує найбільш ефективні способи вирішити проблему громади, яка потребує коштів міської ради. Він допоможе обрати інструмент, який підходить саме Вам.

Посібник виготовлено в рамках проекту USAID «Громадяни в дії», який реалізується Українським незалежним центром політичних досліджень.

Друк цього посібника став можливим завдяки підтримці Американського народу через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). УНЦПД несе повну відповідальність за зміст, який може не відображати поглядів USAID або Уряду Сполучених Штатів Америки.

ISBN

УДК
© УНЦПД, 2018

ПРОЕКТ USAID «ГРОМАДЯНИ В ДІЇ» направлений на покращення законодавства для організацій громадянського суспільства. Проект реалізується Українським незалежним центром політичних досліджень та працює в таких напрямках:

- ✓ Спрощення процедури реєстрації громадських та благодійних організацій
- ✓ Створення сприятливого податкового середовища для громадських та благодійних організацій
- ✓ Сприяння реалізації державної політики розвитку громадянського суспільства
- ✓ Захист свободи мирних зібрань
- ✓ Розвиток місцевої демократії

В рамках проекту працює гаряча лінія з питань реєстрації громадських та благодійних організацій:

044 227 54 20, 063 234 74 40

hotline@ucipr.org.ua

Довідник громадського активіста

WWW.DOVIDNYK.ORG.UA

ЗМІСТ

1. НАВІЩО І НА ЩО БРАТИ ГРОШІ З МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ?	5
2. 11 СПОСОБІВ ВПЛИНУТИ НА МІСЦЕВИЙ БЮДЖЕТ	8
Колективне звернення	9
Електронна петиція	11
Зустріч з місцевим депутатом	13
Особистий прийом мера	15
Залучення ЗМІ	17
Створення ОСН	19
Залучення бюджетної комісії	21
Загальні збори громадян	23
Зустріч з народними депутатом	26
Місцева програма	28
Залучення місцевої ради	30
3. ЯК КОНТРОЛЮВАТИ РЕАЛІЗАЦІЮ СВОЄЇ БЮДЖЕТНОЇ ІНІЦІАТИВИ?	32

НАВИЩО ТА З ЯКИХ ПИТАНЬ ВАРТО ВПЛИВАТИ НА РОЗПОДІЛ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ?

Кожна людина проживає в громаді, це – місто, село чи селище. Кожна громада має бюджет. У кожному бюджеті є гроші або, іншими словами, податки та збори, які зібрані для вирішення проблем мешканців громади. Проблеми, які вирішити мешканці самостійно не можуть, а тому повинні об'єднуватися: економічний розвиток, благоустрій, будівництво доріг, транспорт, безпека, реконструкція парків і скверів, освітлення, капітальний ремонт міжбудинкових проїздів тощо. Місцеві бюджети можна і потрібно витратити на вирішення найважливішого, того, що не є приватними справами людей та вимагає значної кількості грошей та уваги влади.

ЯК ЗРОЗУМІТИ, ЧИ ПОТРІБНО ВИТРАЧАТИ БЮДЖЕТ ГРОМАДИ, ЧИ НІ?

Наведемо 5 позитивних прикладів, коли вирішення проблем, як правило, варто здійснити за кошти місцевого бюджету:

- 1 Створення виробничої зони, індустріального парку, бізнес-інкубатора;
- 2 Озеленення скверу / парку, тротуарів та доріг;
- 3 Очищення води, ремонт каналізації, запуск системи утилізації сміття по всій громаді;
- 4 Функціонування громадського транспорту, зупинки, паркінги;
- 5 Ремонт школи, бібліотеки, вулиці.

Наведемо 5 негативних прикладів проблем, для вирішення яких, як правило, не варто витратити бюджетні кошти:

- 1 Будівництво храму / каплички, дискотеки, торгового центру;
- 2 Подарунки на Новий Рік та інші свята;
- 3 Кредити підприємцям;
- 4 Ремонт автомобілів, житла, техніки, під'їздів тощо (приватного майна);
- 5 Харчування мешканців, алкогольні напої тощо.

У ЧОМУ ОСНОВНА РІЗНИЦЯ МІЖ ПОЗИТИВНИМИ ТА НЕГАТИВНИМИ ПРИКЛАДАМИ?

Якщо питання стосується приватних справ людини, майна, власності, речей, які стосуються в основі її особистого життя, сім'ї, роботи тощо, то, як правило, на це не варто витратити кошти з бюджету. Тобто на особисте, приватне, бізнес та все, на що люди можуть і повинні витратитися самостійно, не потрібно витратити бюджетні кошти. І, навпаки, якщо справа стосується інтересів великої кількості мешканців, якщо вирішення проблеми стосується всієї громади або значної її частини, і цю проблему неможливо вирішувати самостійно, то її варто вирішувати саме за рахунок коштів місцевого бюджету, зокрема, створення умов для бізнесу, розвиток нових робочих місць, підтримка малого й середнього бізнесу загалом, а не когось вибірково.

Проблеми, які варто вирішувати за кошти місцевого бюджету	Проблеми, вирішення яких недоцільно фінансувати з місцевого бюджету
Проблеми, які стосуються життя всієї громади	Особисті, приватні, індивідуальні проблеми окремих людей
Створення умов для підприємництва, сприяння пріоритетній галузі громади	Вирішення проблем одного (окремого) підприємця чи бізнесу, який не є пріоритетом громади
Проблеми, які потребують значних фінансів, які люди ніколи не зможуть вирішити самостійно	Проблеми, які люди повинні / можуть вирішити самостійно
Проблеми, вирішення яких має, відповідно до законів, відбуватися з бюджету	Проблеми, на які люди повинні / можуть скластися власними грошима

Варто знати, що, відповідно до законодавства, місцева рада може профінансувати з місцевого бюджету дуже різні сфери та заходи. Навіть усі ті речі, які ми вище зазначили, як «негативні» приклади. Закон майже не обмежує витрати на місцях, практика підтверджує, що кошти часто розподіляються навіть на приватні потреби. Головне, щоб за таке рішення проголосували депутати місцевої ради. Тобто, депутати можуть проголосувати і за будівництво церкви, і за ремонт людям авто або під'їзду, і за харчування людей, і за аптеку з дешевими цінами, і за безкоштовний проїзд в транспорті, і навіть за виплату додаткової пенсії чи матеріальної допомоги одній або багатьом людям. Якщо депутати проголосують за такі витрачання коштів, то так воно і буде, головне, щоб у бюджеті були гроші.

Але, незважаючи на те, що кошти з місцевого бюджету часто виділяються на все, що завгодно, ми, все ж таки, радимо Вам звертатися за коштами тільки у тому випадку, якщо жителі не можуть вирішити цю проблему самостійно і проблема не є питанням приватного чи особистого характеру.

ХТО ДІЛИТЬ БЮДЖЕТ?

Зазвичай, в Україні бюджет на місцях ділить голова громади, службовці виконкому та депутати місцевої ради. Тобто розподіл грошей та внесення змін у бюджет відбувається не публічно. Звісно, трапляються інші позитивні випадки, наприклад, перед ухваленням бюджету проходять відкриті громадські слухання і мешканці мають можливість висловитися, куди, на їхню думку, повинні бути витрачені зібрані податки.

11

СПОСОБІВ ВПЛИВУ НА МІСЦЕВИЙ БЮДЖЕТ

1.

НАПИСАТИ КОЛЕКТИВНЕ ЗВЕРНЕННЯ ДО МІСЬКОГО / СІЛЬСЬКОГО / СЕЛИЩНОГО ГОЛОВИ

ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ

Напишіть та роздрукуйте звернення, в якому обов'язково вкажіть проблему, орієнтовну кількість коштів, які потрібні з бюджету для її вирішення, дату звернення, контактні дані людини, яка ініціює звернення, а також інформацію про інших громадян, що підтримують звернення (прізвище, ім'я, по батькові, адресу і підпис).

«Паспортні дані кожної людини вказувати **не потрібно**, щоб міська влада побачила, як багато жителів міста підтримують цю пропозицію, та скількох громадян турбує ця проблема».

Це звернення підготуйте у двох оригінальних примірниках. Перший зареєструйте в канцелярії місцевої ради. А на другому службовці в канцелярії зобов'язані поставити відмітку, що Ви справді залишили звернення. Цей примірник звернення збережіть, а його копію поширюйте в ЗМІ та соціальних мережах.

Наприклад, якщо Ваша пропозиція стосується проведення освітлення в парку, а навколо парку проживає 450 мешканців. То рекомендуємо зібрати 250-300 підписів жителів цього мікрорайону. Для місцевої влади, чим більше людей засвідчить підтримку вашого звернення, тим воно буде більш пріоритетним.

Відповідь представник виконкому зобов'язаний надіслати на ту адресу, яку було вказано у зверненні. Вам відповідь про результати розгляду зобов'язані надіслати у термін не більше одного місяця від дня надходження вашого звернення до міської влади.

ПРАВОВА ПІДСТАВА

«Органи державної влади і місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації незалежно від форм власності, об'єднання громадян, посадові особи зобов'язані розглянути пропозиції (зауваження) та повідомити громадянина про результати розгляду».

ч. 1 ст. 14 Закону України «Про звернення громадян»

РЕЗУЛЬТАТ

Ви отримаєте відповідь на ваше звернення з інформацією, як та коли будуть вирішувати вашу проблему чи підтримувати ініціативу у термін не більше одного місяця від дня його надходження до органу влади.

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ

У зверненні вкажіть про те, що ви хочете, щоб Вас завчасно повідомили про час та місце розгляду звернення. Це потрібно для того, щоб Ви могли бути присутніми під час розгляду звернення, висловити свої аргументи безпосередньо службовцю, який готує відповідь, та знати подальшу долю листа. Швидше за все, таке звернення не вирішить одразу проблему, але стане початком дій, які буде вживати місцева влада, щоб вирішити проблему.

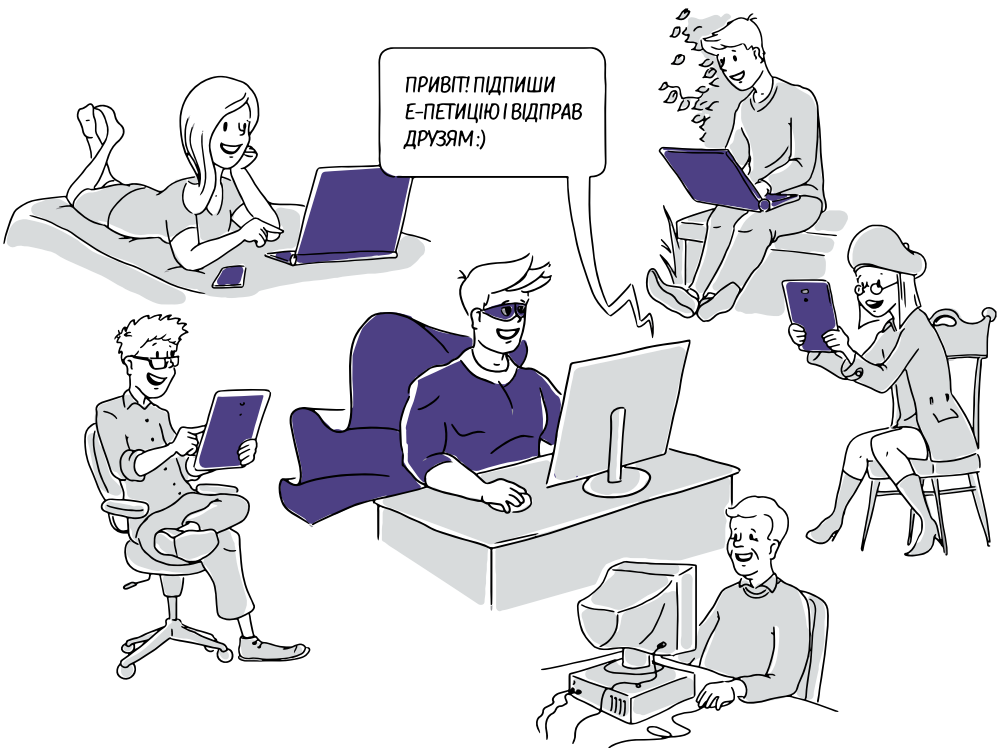
З практичного погляду, звернення є тільки першим кроком до виділення коштів. Якщо звернення підтримають одразу, то для виділення коштів, переважно, потрібен час та виготовлення додаткових документів. Тому важливо «контролювати хід реалізації» звернення.

2. ОПРИЛЮДНИТИ ЕЛЕКТРОННУ ПЕТИЦІЮ

ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ

Зверніться до органу місцевого самоврядування через офіційний веб-сайт виконавчого комітету або ради. Для цього зайдіть в розділ “Петиції”, сформулюйте своє звернення, вкажіть, яка сума коштів та для вирішення якої проблеми необхідна, заповніть та оформіть відповідні поля у зверненні.

Після цього почніть збирати необхідну кількість електронних підписів прямо на веб-сайті під вашу електронною петицією. Для цього максимально поширюйте інформацію серед мешканців громади в соціальних мережах та ЗМІ, щоб вони підписувалися та теж поширювали інформацію на підтримку електронної петиції.

ПРАВОВА ПІДСТАВА

«В електронній петиції має бути викладено суть звернення, зазначено прізвище, ім'я, по батькові автора (ініціатора) електронної петиції, адресу електронної пошти. На веб-сайті відповідного органу або громадського об'єднання, що здійснює збір підписів, обов'язково зазначаються дата початку збору підписів та інформація щодо загальної кількості та переліку осіб, які підписали електронну петицію».

ч.2 ст. 231 Закону України «Про звернення громадян»

РЕЗУЛЬТАТ

Після того, як ваша петиція набере необхідну кількість підтримки, орган місцевого самоврядування зобов'язаний поінформувати Вас про час та місце розгляду вашої електронної петиції на засіданні виконавчого комітету, постійної депутатської комісії чи сесії ради.

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ

Здійсніть пошук в Інтернеті та дізнайтеся, скільки конкретно у вашому місті / громаді необхідно зібрати електронних підписів під петицією. У кожному місті різна кількість, яка встановлюється статутом територіальної громади. Наприклад, для подання петиції в Луцьку необхідно зібрати 300 електронних підписів, у Києві 10 тис., у Львові 1 тис., у Дніпрі 900 підписів, у Хмельницькому 500 підписів, у Вінниці 350 підписів, у Тернополі 300 підписів, у Чернівцях, Херсоні, Чернігові та Бердянську по 250 підписів. Тобто, в кожному місті різна цифра. Разом з тим, наголошуємо, що в таких питаннях, як витрачання бюджетних коштів, чим більше підписів буде зібрано, тим більш ймовірно, що гроші будуть виділені.

3.

ЗУСТРІТИСЯ З МІСЦЕВИМИ ДЕПУТАТАМИ

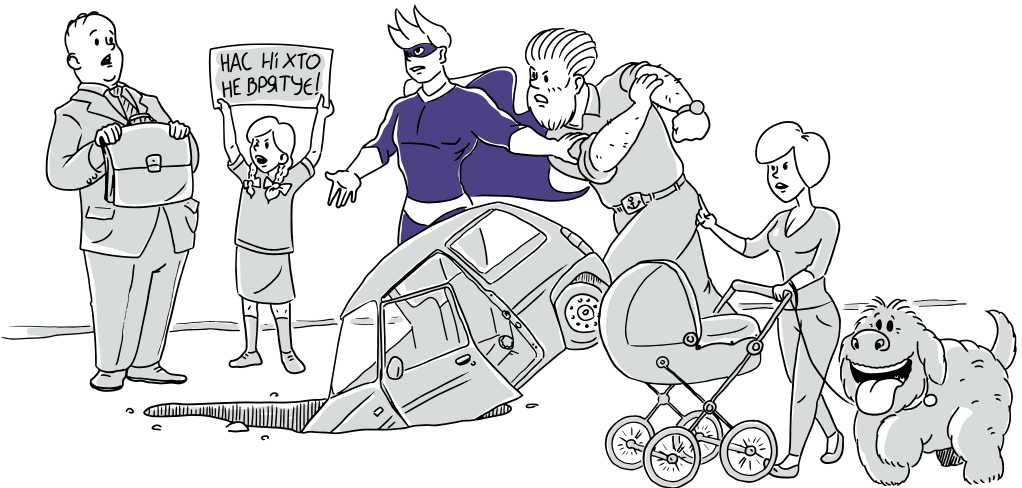

ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ

Зустріньтеся із максимальною кількістю місцевих депутатів. Перед зустріччю підготуйте письмове звернення. Наполягайте, щоб депутат виконав свій обов'язок та надіслав письмове депутатське звернення з вимогою здійснити закладення (обрахунок, вивчення) коштів в бюджеті для вирішення тих проблем, які вас турбують. Його варто зареєструвати (надіслати поштою) в місцеву раду, або можна вручити звернення до депутата йому особисто, але в такому разі існує ризик того, що депутат не зареєструє Ваше звернення офіційно.

Пам'ятайте, що першим показником того, що депутат справді вас почув, буде надсилання депутатом його депутатського звернення. Попросіть депутата, щоб вам надіслали копію звернення та відповідь на нього.

Пам'ятайте, що в кожній місцевій раді обрано від 12 до 120 депутатів, тому, якщо один з них не пішов на співпрацю з вами, звертайтеся до

іншого. Загалом, радимо зустрічатися з кількома депутатами з різних депутатських фракцій, партій, груп. Чим більше депутатів Вас підтримає, тим швидшим буде успіх.

ПРАВОВА ПІДСТАВА

«Депутатське звернення – викладена в письмовій формі вимога депутата місцевої ради з питань, пов'язаних з його депутатською діяльністю, до місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, а також керівників правоохоронних та контролюючих органів, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, розташованих на території відповідної ради, здійснити певні дії, вжити заходів чи дати офіційне роз'яснення з питань, віднесених до їх компетенції, які зобов'язані у десятиденний строк розглянути порушене депутатом питання та надати йому відповідь, а в разі необхідності додаткового вивчення чи перевірки дати йому відповідь не пізніше як у місячний строк».

ч. 1–2 ст. 13 Закону України
«Про статус депутатів місцевих рад»

РЕЗУЛЬТАТ

Під час зустрічі депутат має пообіцяти, що надішле депутатське звернення або підготує депутатський запит на найближчу сесію ради. Через деякий час проконтролюйте, чи депутати виконали свою обіцянку.

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ

У багатьох місцевих радах депутати об'єднані фракціями та групами. Це означає, що можна домовлятися про зустріч не тільки з кожним депутатом окремо, а з депутатськими групами, фракціями, «тусовками». Це економить ваш та їхній час, а також дозволяє заручитися підтримкою значної частини депутатів одразу. Зверніть увагу на те, що в кожній місцевій раді таких неформальних та формальних депутатських груп переважно кілька, тому найкраще зустрітися з кожною із них. Вони часто мають власні фінансові інтереси, а тому, за підсумками розмови, можуть як підтримати, так і не підтримати ваші пропозиції.

4. ПРИЙТИ НА ПРИЙОМ ДО МІСЬКОГО ГОЛОВИ

ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ

Прийдіть на прийом до голови громади. Для цього попередньо дізнайтесь у міській раді чи на офіційному веб-сайті години, дні та місце прийому, а потім запишіться на зручний для вас час. Врахуйте, що з погляду чинного законодавства, міський, селищний чи сільський голова не ухвалює рішень про виділення коштів. Голова взагалі не вирішує, куди і які кошти виділяються, а всі фінансові рішення ухвалюють депутати. Але, на практиці, часто саме мер є тією людиною, до якої депутати прислухаються найбільше, і саме його особисту позицію депутати беруть за основу для власних рішень.

Рідко, коли голова громади не є настільки сильною фігурою, але, навіть у такому разі, якась частина депутатів все ж прислухається до його

думки. Тому буде корисним для виділення коштів з бюджету прийти на зустріч до голови громади і попросити його вплинути на позицію депутатів місцевої ради.

Обов'язково під час відвідування місцевої ради для прийому у мера, або напередодні прийому, або під час прийому, зареєструйте письмове / друковане звернення на ім'я голови. Якщо ви не зареєструєте звернення та не вручите на прийомі його копію голові, то, незважаючи на найтепліший прийом у кабінеті, про ваше прохання можуть забути. І, навпаки, навіть якщо зустріч пройшла напружено, то на письмове звернення голові громади однаково доведеться реагувати. А ваш серйозний підхід до підготовки стане для місцевої влади знаком, що ваше прохання потрібно розглянути дуже уважно.

Зробіть спільне фото з головою, напишіть в Інтернеті про цю зустріч, розкажіть друзям та однодумцям, про що саме була зустріч, що ви просили голову і якою була його перша реакція. За потреби домовляйтеся зустрітися ще раз.

ПРАВОВА ПІДСТАВА

«Сільський, селищний, міський голова веде особистий прийом громадян».

п.17 ч.4 ст.42 Закону України
«Про місцеве самоврядування в Україні»

РЕЗУЛЬТАТ

За результатами прийому, голова громади має дати доручення службовцям виконавчого комітету підготувати розпорядження голови чи проект рішення для розгляду на засіданні виконавчого комітету або сесії ради.

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ

Прийдіть на прийом значною кількістю людей. Коли багато людей приходить на підтримку однієї і тієї ж теми, то це запам'ятовується, і влада реагує значно швидше. Чим більше платників податків (мешканців громади) просить виділити власні кошти, тим з більшою ймовірністю кошти знайдуться.

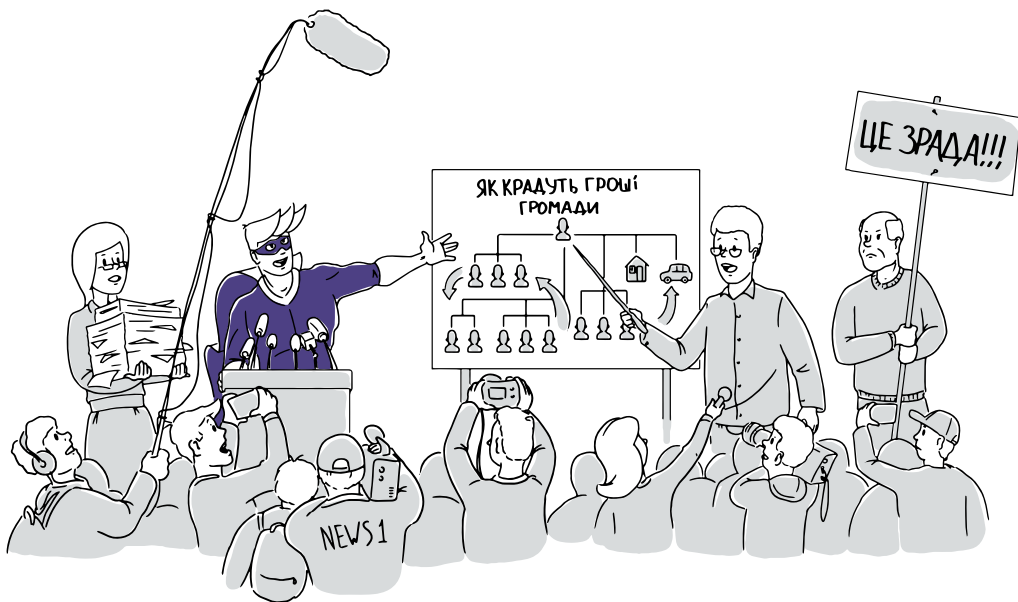
5. РОЗПОВІСТИ ПРО ПРОБЛЕМУ В ЗМІ ТА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ

У сучасному світі звертання через ЗМІ та соціальні мережі є одним із найефективніших методів достукатися до влади.

Місцева влада активно проводить моніторинг ЗМІ та соціальних мереж. Якщо у Вас є ініціатива чи проблема, яка може бути цікава всім жителям громади, то придумайте захід, на який можна запросити журналістів. Але пам'ятайте, що захід має бути цікавим та розповідати або піднімати важливу для всього міста проблему. Для запрошення журналістів ви можете скористатись контактами редакцій, які знайдете на веб-сайтах місцевих ЗМІ.

Депутати, міські голови, ключові службовці зараз є активними користувачами соціальних мереж. Підготуйте картинку та коротке пояснення проблеми чи ініціативи, оприлюдніть її в соціальних мережах та відзначте місцевих політиків. Розкажіть однодумцям про ваш пост та попросіть їх прокоментувати чи поширити його на власні сторінки в соціальних мережах.

РЕЗУЛЬТАТ

Дочекайтесь публічної реакції службовців чи політиків у соціальних мережах чи ЗМІ, та з часом нагадайте їм про виконання обіцянок офіційним зверненням.

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ

Мерії почали активно створювати відкриті групи в соціальних мережах, де присутні керівники комунальних підприємств та службовці, які швидко реагують на пропозиції та скарги. Опишіть вашу пропозицію чи вирішення проблеми, яка потребує коштів з місцевого бюджету.

Міські ради, комунальні підприємства, структурні підрозділи виконавчих комітетів створюють сторінки в соціальних мережах, і це дає можливість написати на сторінку чи в повідомлення про проблему чи ініціативу.

6. СТВОРИТИ ОРГАН САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ТА ОТРИМУВАТИ КОШТИ ПОСТІЙНО

ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ

Цим пунктом скористайтеся тільки в тому разі, якщо Ви маєте на меті досягнути не одного, чи двох разів виділення коштів на вирішення певних проблем, а хочете досягнути регулярного бюджетного фінансування вашої території. У такому разі уважно прочитайте Закон України «Про органи самоорганізації населення» та скористайтеся сайтом із питань самоорганізації. Органи самоорганізації населення (ОСН) можна створювати на будь-якій території – багатоповерховий будинок (будинковий комітет), двір (дворовий комітет), квартал (квартальний комітет), вулиця (вуличний комітет), сукупність вулиць, мікрорайон та навіть населений пункт (мікрорайонний, районний комітет тощо). Орган самоорганізації зможе подавати регулярні пропозиції в бюджет, в усі програми, а також отримувати бюджетне фінансування для діяльності на власній території на постійній основі.

Для того, щоб створити орган самоорганізації, проведіть загальні збори та розпочніть створення органу самоорганізації. Радимо вам паралельно на загальних зборах також проголосувати за звернення до

місцевої ради про виділення коштів на ту проблему, яка турбує вас зараз.

Після оформлення та реєстрації ОСНУ, ви зможете регулярно ставити питання перед місцевою радою та на засіданнях виконавчого комітету, пленарних засіданнях ради про виділення коштів для здійснення різних заходів на відповідній території. Таким чином, ОСН стає механізмом отримання коштів із місцевого бюджету на регулярній основі для вирішення різних питань на цій території. Проте місцеві депутати переважно не підтримують ОСН, якщо бачать в особі лідерів такої самоорганізації своїх конкурентів. Тому не радимо цей спосіб тим активістам, які, паралельно, є також активними членами політичних партій, балотуються на виборах, конкурують із чинною місцевою владою, чи підтримують їхніх конкурентів. У такому випадку краще використовувати інші способи. А от, якщо у Вас гарні стосунки з місцевою владою, то, навпаки, запрошуйте голову громади, депутатів та службовців, а також ЗМІ й активних людей на всі заходи, пов'язані зі створенням ОСНУ.

ПРАВОВА ПІДСТАВА

«Органу самоорганізації населення у межах території його діяльності під час його утворення можуть надаватися повноваження: вносити у встановленому порядку пропозиції до проектів місцевих програм соціально-економічного і культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць та проектів місцевих бюджетів».

ч.3 ст.14 Закону України
«Про органи самоорганізації населення»

РЕЗУЛЬТАТ

ОСН, після створення, повинен ефективно функціонувати та збільшувати свою спроможність перебирати все більше повноважень.

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ

Зібрати 50 % + 1 мешканець, які досягли 18 років з вулиці, кварталу, чи мікрорайону та навіть великого будинку – це надзвичайно складне завдання, а, інколи, не реальне. Тому простіше це зробити через делегатів. Збирати невеликими групами й обирати одного делегата від певної кількості мешканців, наприклад 1 від 10 / 30 мешканців. А далі робити конференцію делегатів. Тоді на загальних зборах будуть найактивніші, які будуть представляти всіх членів майбутнього ОСНУ.

7.

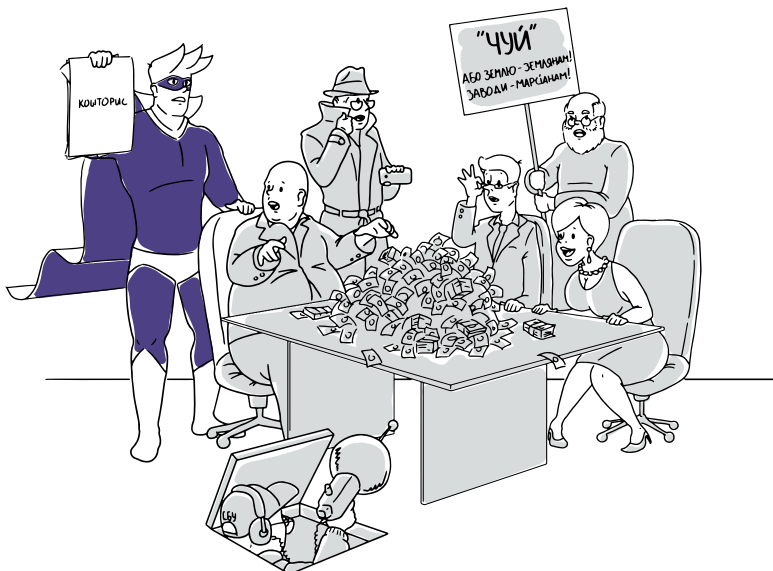
ЗАРУЧИТИСЯ ПІДТРИМКОЮ БЮДЖЕТНОЇ КОМІСІЇ

ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ

Прийдіть на засідання постійної депутатської комісії місцевої ради, яка відає питаннями бюджету. Вона складається виключно з депутатів місцевої ради. Її головним завданням є розгляд питань, які стосуються місцевого бюджету. Також комісія займається підготовкою проектів рішень про внесення змін до бюджету, аналізом виконання бюджету, збору коштів, контролем за виконанням бюджету, підготовкою рішень про уточнення витрачання коштів та іншими.

Дізнайтеся час найближчого засідання комісії та обговоріть з депутатами-членами комісії проблему. Для цього попросіть унести ваше питання в порядок денний засідання, а по закінченню виступу наполягайте, щоб депутати підтримали вирішення питання. Бюджетна комісія не виділяє безпосередньо кошти, а може підготувати проект рішення, висновки чи рекомендації на основі вашої проблеми. Ще частіше бюджетна комісія доручає підготувати відповідний проект рішення службовцям та винести на засідання цієї ж комісії та загалом всієї ради. Незважаючи на певну складність процедур, варто відвідати засідання цієї комісії, бо до її позиції, як правило, прислухаються інші депутати.

Також бувають випадки, що ваша проблема потребує виділення коштів за рахунок тих коштів, які вже виділені на подібні питання. Наприклад, вам потрібні гроші для благоустрою невеликого скверу в мікрорайоні, де проживаєте, а місцева рада якраз виділила кошти для реалізації таких робіт з благоустрою, але в рішенні ради не конкретизовано, які саме сквери цього року будуть ремонтуватися першочергово. Часто саме бюджетна комісія може ухвалити відповідне рішення про виділення коштів на сквер, або комісія може порадити, хто саме може їх виділити – інша комісія, виконавчий комітет, службовці тощо.

ПРАВОВА ПІДСТАВА

«Постійні комісії за дорученням ради або за власною ініціативою попередньо розглядають проекти програм соціально-економічного і культурного розвитку, місцевого бюджету, звіти про виконання програм і бюджету, вивчають і готують питання про стан та розвиток відповідних галузей господарського і соціально-культурного будівництва, інші питання, які вносяться на розгляд ради, розробляють проекти рішень ради та готують висновки з цих питань, виступають на сесіях ради з доповідями і співдоповідями».

ч.4 ст. 47 Закону України
«Про місцеве самоврядування в Україні»

РЕЗУЛЬТАТ

За підсумками засідання, у протоколі повинні бути висновки та рекомендації комісії щодо вирішення вашого питання. Або протокольне доручення службовцям підготувати відповідний проект рішення для розгляду на засіданні виконавчого комітету чи сесії ради із зазначенням строку підготовки та відповідального службовця.

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ

Запишіть засідання комісії на відео. Це допоможе членам бюджетної комісії ставитися до вас з повагою та розуміти, що ваші пропозиції потрібно вивчати дуже уважно та реагувати конструктивно. У майбутньому вам може бути необхідним цей відеозапис, адже в протокол засідання комісії можуть не потрапити всі деталі, про які йшлося під час вашої розмови з депутатами. Часто протокол є досить сухим, і він губить ті варіанти, які дозволяли вийти на вирішення проблеми або виділення бюджетних коштів у майбутньому.

8. ПРОВЕСТИ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ГРОМАДЯН

ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ

Організуйте загальні збори мешканців території, якої стосується питання. Збори є дуже ефективним та дієвим методом. Люди на загальних зборах мають право самостійно, без депутатів та голови громади, проголосувати за необхідність виділити кошти, тобто поставити місцеву владу перед фактом того, як вирішила місцева громада.

Для того, щоб загальні збори були легітимними, потрібно, щоб на збори прийшло 50 % + 1 від членів громади на відповідній території,

що досягли повноліття. Наприклад, якщо загальні збори будуть стосуватися питання асфальтування конкретної вулиці, то потрібно, щоб на збори прийшла більшість мешканців цього мікрорайону. Зокрема, якщо мешканців у цьому мікрорайоні 800–1000, то на зборах повинні бути присутні 400–500 людей. Інший приклад, якщо питання стосується автобусної зупинки та освітлення відповідної вулиці, а проживає в цьому мікрорайоні 1–2 тис. мешканців, то на загальних зборах має бути відповідно половина – 0,5–1 тис. людей. На порядок денний варто виносити тільки одне питання, зокрема, про виділення коштів із місцевого бюджету на вирішення проблеми. Для підтримки питання на загальних зборах потрібно, щоб за нього проголосувала більшість від присутніх. Усі дії під час зборів обов'язково оформлюються протоколом. Присутні підписуються в списку реєстрації, вказуючи свою точну адресу, щоб було видно, що рішення ухвалено саме мешканцями цієї території (мікрорайону, кварталу, вулиці). Документи надсилають у місцеву раду.

Якщо Ваша територія, мікрорайон, населений пункт дуже великий або просто неможливо забезпечити присутність 50 % + 1 членів територіальної громади, які проживають на відповідній території одночасно, то можна зробити спочатку обрання делегатів, тобто представників від кожної вулиці, під'їзду, а потім їх зібрати на загальні збори. Наприклад, від кожних 10 мешканців – 1 делегат.

ПРАВОВА ПІДСТАВА

«Загальні збори громадян за місцем проживання є формою їх безпосередньої участі у вирішенні питань місцевого значення. Рішення загальних зборів громадян враховуються органами місцевого самоврядування в їх діяльності».

ч. 1–2 ст. 8 Закону України
«Про місцеве самоврядування в Україні»

«Пропозиції щодо питань на розгляд ради можуть вноситися сільським, селищним, міським головою, постійними комісіями, депутатами, виконавчим комітетом ради, головою місцевої державної адміністрації, головою районної, обласної ради, загальними зборами громадян».

ч. 13 ст. 46 Закону України
«Про місцеве самоврядування в Україні»

РЕЗУЛЬТАТ

За результатами зборів, потрібно надіслати протокол зборів та вимоги до місцевої влади або варіанти вирішення проблеми, які запропонували учасники зборів. Міська влада зобов'язана врахувати ваші вимоги і розпочати вирішення проблеми.

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ

Запросіть на збори місцеві ЗМІ. Будь-яке публічне зібрання людей буде широко висвітлено журналістами, для них це найкращі матеріали, так звана «картинка». А для вас це гарантія того, що влада зверне увагу на ваші збори та обов'язково відреагує на рішення зборів. Тому запрошуйте медіа, а також широко висвітлюйте збори в соціальних мережах. Гарні фото з великою кількістю людей та відео, а також репортаж на ТВ, можуть стати ключовим фактором позитивного рішення про виділення коштів.

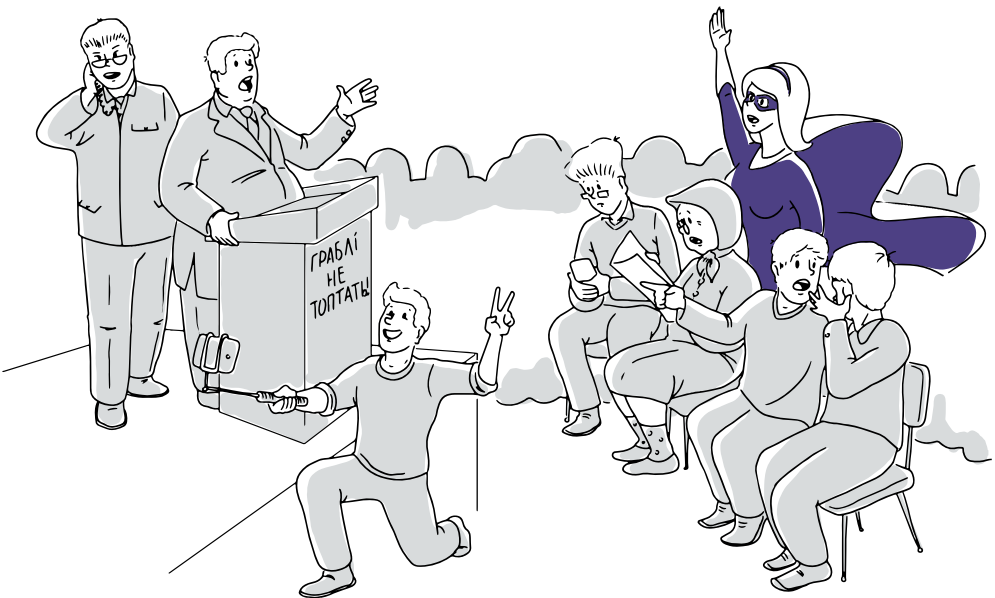
9.

ЗУСТРІТЯСЯ З ДЕПУТАТОМ ОБЛАСНОЇ РАДИ АБО НАРОДНИМ ДЕПУТАТОМ

ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ

З'ясуйте, які народні депутати співпрацюють із вашою територією. Запишіться через приймальню, Інтернет або партію на зустріч із народним депутатом. Після завершення зустрічі народний депутат повинен надіслати депутатське звернення, в якому має виступити з вимогою до службовців та місцевої ради включити в місцевий бюджет вирішення вашої проблеми чи підтримку ініціативи. Якщо народний депутат такого звернення не надсилає, то зустрічайтеся з іншим парламентарем.

Депутат обласної ради також бере участь у розподілі коштів обласного бюджету. Можливо, для вирішення Вашої проблеми чи підтримки ініціативи потрібні кошти саме обласного бюджету. Бувають випадки, коли проблему вирішують через виділення коштів одночасно із двох бюджетів. Наприклад, дорога між населеними пунктами може бути профінансована одночасно з бюджету громади та бюджету області. Так само часто трапляється з будівництвом садочку, школи тощо, а також зафіксовані випадки, коли вирішення проблеми фінансується також і ще й з державного бюджету. У такому випадку, народний депутат має звернутися з депутатським зверненням не тільки в місцеві ради, але й до Кабінету Міністрів України.

ПРАВОВА ПІДСТАВА

«Народний депутат відповідно до закону розглядає звернення виборців, а також від підприємств, установ, організацій, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, вживає заходів для реалізації їх пропозицій і законних вимог, інформує виборців про свою депутатську діяльність під час особистих зустрічей з ними та через засоби масової інформації».

ч. 2 ст. 7 Закону України
«Про статус народного депутата України»

РЕЗУЛЬТАТ

Під час зустрічі депутат має пообіцяти, що надішле депутатське звернення або підготує депутатський запит на найближчу сесію ради. Через деякий час проконтролюйте, чи депутати виконали свою обіцянку.

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ

Перед зустріччю з народним депутатом зустрінетесь з його помічниками. Обговоріть з ними детально, яке звернення ви вручите народному депутату та які можливі шляхи / рекомендації вирішення проблеми вони рекомендуватимуть йому. Після зустрічі з вами, народний депутат переважно доручить вирішення питання своїм помічникам. Зробіть їх своїми союзниками.

10. ВПЛИНУТИ НА МІСЦЕВУ ПРОГРАМУ

ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ

Подумайте, чи піднята Вами проблема є типовою, чи вона є складною, чи таких проблем багато на території громади, чи вона регулярно повторюється? Тобто це не одноразовий захід, не поодинокі подія, а проблема, яка виникає постійно. Якщо це так, то спочатку варто скласти проект-програму, тобто спланувати комплекс заходів.

Поцікавтесь, чи є подібна програма серед уже прийнятих радою програм. Нова програма потрібна, якщо для вирішення вашої проблеми не достатньо внести поправку у вже наявну програму, або в рамках однієї з наявних програм віднайти кошти для вирішення саме вашої проблеми чи ініціативи. Наприклад, Ви хочете провести енергомодернізацію садочку, і таких садочків у громаді є кілька, які потребують енергомодернізації. Є схожі програми, наприклад підтримки ЖКГ, співпраці з ОСББ, покращення водопостачання бюджетних закладів, але програми з енергомодернізації немає. Тому ви можете зібратись із іншими батьківськими

комітетами садочків, шкіл, позашкільних, культурних закладів і підготувати спільну програму енергомодернізації для комунальних установ та закладів. У такий спосіб легше домогтися виділення коштів, адже для всіх депутатів та керівників буде очевидно, що мова йде не тільки про допомогу одній групі батьків чи мікрорайону, а програма передбачає комплексне вирішення типової проблеми в усій громаді.

ПРАВОВА ПІДСТАВА

«До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належить підготовка програм соціально-економічного та культурного розвитку сіл, селищ, міст, цільових програм з інших питань самоврядування, подання їх на затвердження ради, організація їх виконання; подання раді звітів про хід і результати виконання цих програм».

п. 1 ст. 27 Закону України
«Про місцеве самоврядування в Україні»

РЕЗУЛЬТАТ

Підготуйте спільно із службовцями проект програми чи зміни до вже чинної. Проконтролюйте, щоб спільно розроблений проект рішення внесли на сесію ради та підтримали на засіданні.

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ

Проаналізуйте, як у схожих громадах вирішували таку проблему, чи підтримували подібні ініціативи. Візьміть те, що в інших громадах вже успішно працює, та адаптуйте до особливостей вашого населеного пункту. Те, що в інших органах місцевого самоврядування схожа програма успішно працює та вирішує поставлені завдання, є вагомим аргументом для депутатів та голови.

11. ЗАРУЧИТИСЯ ПІДТРИМКОЮ МІСЦЕВОЇ РАДИ

ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ

Дізнайтеся, коли відбудеться найближче засідання міської ради. Прийдіть на пленарне засідання сесії місцевої ради разом із тими людьми, яких також турбує ваша проблема. Спробуйте взяти слово на засіданні, використайте неформальне спілкування з депутатами та саме офіційне відвідування пленарного засідання сесії місцевої ради для того, щоб заручитися підтримкою більшості або хоча б частини місцевих депутатів.

За будь-яких обставин вам варто прийти на засідання ради, щоб побачити, як вирішують інші бюджетно-фінансові питання. А якщо Ваша проблема серйозна й велика, зачіпає інтереси значної кількості членів громади, то тим більше варто привернути увагу всього депутатського корпусу, а для цього попросити слова та виступити. Якщо місцева рада проголосує за надання Вам слова, то варто на початку свого виступу одразу попросити місцеву раду проголосувати за підтримку виділення коштів на вирішення Вашої проблеми. Після цього, якщо ще вистачить часу, можна коротко, за 2–3 хвилини, розповісти, у чому зміст проблеми.

Будьте дуже лаконічні, спочатку одразу просіть гроші, а потім коротко виступайте. Пам'ятайте, що депутати не будуть вас довго слухати.

Далі місцеві депутати повинні проголосувати за доручення розібратися з вашою проблемою, підготувати проект рішення або винести питання на наступне засідання. Вони не можуть одразу проголосувати за виділення коштів після вашого виступу, адже, по закону, має бути наперед розроблений проект рішення, який завчасно оприлюднений та включений в порядок денний. Але депутати місцевої ради можуть проголосувати за те, щоб службовці розробили, обговорили, оприлюднили та винести на засідання ради потрібний проект рішення.

ПРАВОВА ПІДСТАВА

«Сесії ради проводяться гласно із забезпеченням права кожного бути присутнім на них, крім випадків, передбачених законодавством. Порядок доступу до засідань визначається радою відповідно до закону. Протоколи сесії ради є відкритими та оприлюднюються і надаються на запит відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації».

ч. 17 ст. 46 Закону України
«Про місцеве самоврядування в Україні»

РЕЗУЛЬТАТ

За результатами розгляду Вашого питання, депутати мають ухвалити рішення, або голова громади може дати протокольне доручення службовцям підготувати проект рішення на наступну сесію ради чи засідання виконкому.

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ

Більшість депутатів не будуть слухати ваш виступ, або не зрозуміють його. Крім того, вони не зрозуміють, чому саме така цифра бюджетного фінансування потрібна, та на що вона піде. Тому підготуйте листівку-інформаційний матеріал, в якому коротко опишіть, яка сума грошей потрібна, та на що ці гроші будуть витрачені. Цю листівку варто до виступу роздати всім присутнім у руки, або поставити на столи / крісла всіх присутніх. А коли будете виступати, візьміть листівку в руки та зверніть увагу на те, що тут є детальніша інформація про вашу пропозицію щодо бюджетних коштів.

ЯК КОНТРОЛЮВАТИ РЕАЛІЗАЦІЮ СВОЄЇ БЮДЖЕТНОЇ ІНІЦІАТИВИ??

НАВИЩО КОНТРОЛЮВАТИ СВОЮ БЮДЖЕТНУ ІНІЦІАТИВУ?

По-перше, ваше питання може «заснути», якщо ви не докладете зусиль до активізації процесу його розгляду.

По-друге, саме Вам постійно користуватись, наприклад, реконструйованим сквером чи відремонтованими тротуарами, тому якість виконаних робіт чи наданих послуг прямо залежить від того, чи ви контролюєте їх.

По-третє, якщо Ви контролюєте свою бюджетну ініціативу і залучаєте до цього жителів громади, то Вам легше буде пізніше реалізовувати інші ініціативи. Адже ви будете мати позитивний досвід та потенційних однодумців.

МЕХАНІЗМУ КОНТРОЛЮ ВАШОЇ БЮДЖЕТНОЇ ІНІЦІАТИВИ

1 **Перевірити, чи ваш об'єкт внесли в титульний список (перелік об'єктів) для фінансування з бюджету громади.**

ОПИС ПРАКТИКА

Титульний список – це перелік об'єктів, будівництво чи ремонт яких заплановано фінансувати за кошти місцевого бюджету. Процедура затвердження та формування таких списків у громадах відрізняється. Проте їх затверджують, переважно, рішенням виконавчого комітету або розпорядженням голови громади. Вносити пропозиції щодо об'єктів може будь-який житель громади. У титульних списках, переважно, є інформація про об'єкт (адресу), суму коштів, яку планують використати, та строк виконання роботи чи надання послуги.

ПРАВОВА ПІДСТАВА

Процедура формування, затвердження та внесення змін до титульних списків визначається кожною радою окремо.

КОРИСНІ ПОРАДИ

Перевірте офіційний веб-сайт ради, часто там оприлюднюють копії титульних списків. Якщо списки не опубліковані, то надішліть запит на інформацію на ім'я міського голови. Якщо Вам міська влада не надає інформацію, то зверніться до депутата міської ради, щоб він отримав копію відповідного титульного списку. Також поцікавтесь, який порядок оприлюднення титульних списків існує у вашому місті.

Зразок титульного списку

Титульний перелік поточного ремонту на 2017 рік Департамент житлового господарства Дніпровської міської ради (витяг)

Амур-Нижньодніпровський район	Період виконання	План, грн
Ремонт покрівель		
Проведення поточного ремонту покрівлі житлового будинку № 64, п. 5, 6, 7 по вул. Калинова у м. Дніпро	2017 рік	200 000,00
Проведення поточного ремонту покрівлі житлового будинку № 31 по вул. Мольєра у м. Дніпро	2017 рік	100 000,00
Проведення поточного ремонту покрівлі житлового будинку № 56 по вул. Спартака у м. Дніпро	2017 рік	100 000,00
Проведення поточного ремонту покрівлі житлового будинку № 2, по пров. Василівському у м. Дніпро	2017 рік	200 000,00
Проведення поточного ремонту покрівлі житлового будинку № 4, по пров. Василівському у м. Дніпро	2017 рік	200 000,00

2

Перевірте, чи ваш об'єкт є в переліку для фінансування в бюджеті розвитку громади.

ОПИС ПРАКТИКИ

Ви можете ініціювати будь-який об'єкт, та пропонувати його до фінансування з місцевого бюджету. Кошти бюджету розвитку розподіляються за об'єктами рішенням місцевої ради при затвердженні бюджету. Перевірте, чи реагує влада на вашу ініціативу і чи передбачає фінансування її у складі бюджету розвитку. Переважно, перелік об'єктів, які фінансуються з бюджету розвитку, визначений в одному з додатків до рішення сесії ради про затвердження бюджету.

ПРАВОВА ПІДСТАВА

«Бюджет розвитку – це частина місцевого бюджету, кошти якого спрямовуються на інноваційну та інвестиційну діяльність, заради соціально-економічного розвитку. Капітальні видатки бюджету розвитку місцева рада може спрямувати на: соціально-економічний розвиток; виконання інвестиційних програм; будівництво, капітальний ремонт та реконструкцію об'єктів соціально-культурної сфери і житлово-комунального господарства; будівництво газопроводів і газифікацію населених пунктів; збереження та розвиток історико-культурних місць України та заповідників; будівництво та розвиток мережі метрополітенів; придбання вагонів для комунального електротранспорту; розвиток дорожнього господарства; комп'ютеризацію та інформатизацію загальноосвітніх навчальних закладів; інші заходи, пов'язані з розширеним відтворенням.

Розширене відтворення – це можливість використовувати ті об'єкти, які не будуть спожиті одноразово, а будуть використовуватись у майбутньому багато разів.»

ч.3 ст. 71 Бюджетного кодексу України

КОРИСНІ ПОРАДИ

Перевірте, чи є об'єкт, який вас цікавить, у переліку об'єктів, на які спрямовують бюджет розвитку поточного року або був профінансований у минулому році. Перелік може бути розміщено на офіційному веб-сайті ради або в додатках до рішення про затвердження бюджету. Якщо вам не вдалося знайти інформацію, то надішліть запит на інформацію на ім'я міського голови. У разі, якщо міська влада не надає інформацію, то зверніться до депутата місцевої ради, щоб він отримав копію відповідного титульного списку.

3

Доступ до бюджетних запитів головних розпорядників бюджетних коштів (ГРБК).

ОПИС ПРАКТИКИ

Головні розпорядники бюджетних коштів (ГРБК) – це організації / установи (обов'язково – юридичні особи), які мають власний рахунок у держказначействі, приймають на нього кошти міського бюджету і самостійно їх використовують, відповідно до рішень міської ради. Наприклад, це можуть бути: управління освіти, департамент ЖКГ, відділ транспорту та зв'язку тощо.

ГРБК, перед прийняттям місцевого бюджету, подають до виконкому свої бюджетні запити.

Бюджетний запит – це письмовий документ, який складається ГРБК кожного року перед прийняттям бюджету міста на наступний рік і містить клопотання, на що виділити кошти на наступний бюджетний рік. Наприклад, управління освіти подає запит: скільки їм потрібно коштів, аби виплатити заробітну плату працівникам освіти, відремонтувати освітні будівлі, закупити обладнання тощо.

Міські ради іноді оприлюднюють копії бюджетних запитів на офіційному веб-сайті, але, якщо ви не знайшли документів, то надішліть запит на інформацію. Місцева влада зобов'язана Вам надати копії бюджетних запитів, адже бюджетні запити не містять інформації з обмеженим доступом.

НАВІЩО ВАМ ОЗНАЙОМЛЮВАТИСЬ ІЗ БЮДЖЕТНИМИ ЗАПИТАМИ?

Маючи копії бюджетних запитів, ви маєте інформацію, скільки і хто просить у міської ради коштів на наступний бюджетний рік. Тут ви можете простежити тенденції, наприклад, недофінансування або чи не перетинаються / дублюються інтереси вашої ініціативи з клопотанням про виділення коштів кимось іншим. Така інформація буде корисною вам у процесі лобювання вашої ініціативи.

ПРАВОВА ПІДСТАВА

«Не може бути обмежено доступ до інформації про розпорядження бюджетними коштами, володіння, користування чи розпорядження державним, комунальним майном, у тому числі до копій відповідних документів, умови отримання цих коштів чи майна, прізвища, імена, по батькові фізичних осіб та найменування юридичних осіб, які отримали ці кошти або майно. При дотриманні вимог, передбачених частиною другою цієї статті, зазначене положення не поширюється на випадки, коли оприлюднення або надання такої інформації може завдати шкоди інтересам національної безпеки, оборони, розслідуванню чи запобіганню злочину»

ч. 5 ст. 6 Закону України
«Про доступ до публічної інформації»

КОРИСНІ ПОРАДИ

Надішліть у вересні звернення до відповідного ГРБК з проханням включити вашу ініціативу до бюджетного запиту. А у вересні-жовтні, перед підготовкою проекту бюджету, відправте запит на інформацію з проханням надати копію відповідного бюджетного запиту, щоб перевірити, чи включили вашу ініціативу до нього.

4

Розгляд на засіданні виконавчого комітету.**ОПИС
ПРАКТИКИ**

МВК розглядає проект міського бюджету на своєму засіданні перед розглядом на сесії міської ради. Виконавчий комітет може прийняти рекомендацію внести зміни до проекту бюджету, який буде внесений на сесію ради. Після того, як виконавчий комітет затвердив проект бюджету, його надсилають на розгляд до міської ради.

**ПРАВОВА
ПІДСТАВА**

«Виконавчий комітет ради:

1) попередньо розглядає проекти місцевих програм соціально-економічного і культурного розвитку, цільових програм з інших питань, місцевого бюджету, проекти рішень з інших питань, що вносяться на розгляд відповідної ради».

ч. 2 ст. 52 Закону України

«Про місцеве самоврядування в Україні»

**КОРИСНІ
ПОРАДИ**

Відвідайте засідання виконавчого комітету та запросіть на нього своїх прихильників. Також можете вимагати, щоб вам надали час для короткого виступу, згідно з Регламентом.

ОПИС ПРАКТИКИ

Бюджетна комісія місцевої ради розглядає вашу бюджетну ініціативу, подану через місцевого депутата чи як місцеву ініціативу (петицію). За результатом розгляду вашого питання, готує висновки та рекомендації або проект рішення, чи доручає підготувати відповідний проект службовцям виконкому. Також ваше питання можуть розглядати й інші постійні депутатські комісії відповідно до сфери, якої воно стосується. Наприклад, питання закупівлі шкільних парт буде розглядатись і на бюджетній, і на освітянській комісії.

ПРАВОВА ПІДСТАВА

«Постійні комісії за дорученням ради або за власною ініціативою попередньо розглядають проекти програм соціально-економічного і культурного розвитку, місцевого бюджету, звіти про виконання програм і бюджету, вивчають і готують питання про стан та розвиток відповідних галузей господарського і соціально-культурного будівництва, інші питання, які вносяться на розгляд ради, розробляють проекти рішень ради та готують висновки з цих питань, виступають на сесіях ради з доповідями і співповідями»

ч. 4 ст. 47 Закону України

«Про місцеве самоврядування в Україні»

КОРИСНІ ПОРАДИ

Вимагайте надати вам час для виступу, щоб пояснити депутатам, чому ваше питання потрібно підтримати. Запросіть на засідання комісії прихильників та фахівців, які можуть підтвердити ваші аргументи. Проконтролюйте, чи був опублікований на веб-сайті міської ради протокол засідання комісії, та звірте, чи збігається все, що ви самі спостерігали на комісії. У протоколі є результат розгляду вашого питання (позитивний або негативний висновок / рекомендації).

6 Розгляд на засіданні ради питання включення ініціативи у ПСЕР та цільові програми.

ОПИС ПРАКТИКИ

Для того, аби ваша ініціатива фінансувалася з місцевого бюджету, потрібно подбати про те, щоб вона була передбачена у Програмі соціально-економічного розвитку міста (ПСЕР), чи в іншій цільовій програмі, фінансування якої передбачено з бюджету на рік. Забезпечує підготовку та розгляд на засіданні ради проектів таких програм голова громади.

ПРАВОВА ПІДСТАВА

«Забезпечує підготовку на розгляд ради проектів програм соціально-економічного та культурного розвитку, цільових програм з інших питань самоврядування, місцевого бюджету та звіту про його виконання, рішень ради з інших питань, що належать до її відання; оприлюднює затверджені радою програми, бюджет та звіти про їх виконання».

п. 9. ч. 4 ст. 42 Закону України
«Про місцеве самоврядування в Україні»

КОРИСНІ ПORAДИ

Паралельно з лобюванням ініціативи виділення коштів на ваше питання, потрібно лобювати питання включення вашої ініціативи до відповідної цільової програми. При цьому обґрунтовувати, чому ваша ініціатива така важлива, аби бути частиною Плану розвитку міста. Тут особливу увагу зосередьте на описі, яку проблему вирішить ваша ініціатива та який результат для міста чи окремої території вона нестиме.

ОПИС ПРАКТИКИ

Якщо для вашої ініціативи чи вирішення проблеми потрібно закупити виконання робіт на суму, більшу ніж 1,5 млн. грн., чи товари або послуги на суму, більшу ніж 200 тис. грн., то вони відбуваються, переважно, через електронний аукціон у системі публічних закупівель «ProZorro», і ви можете спостерігати за цим процесом.

Якщо сума менша, ніж зазначено вище, тоді, як правило, замовник (відділ, управління чи комунальне підприємство) укладає договір із підрядником на власний розсуд. Якщо у Вас є сумніви щодо добросовісності складених замовником умов закупівлі (часто це головний розпорядник бюджетних коштів – департамент, управління чи відділ виконавчого комітету), то обов'язково про це повідомте на порталі моніторингу закупівель www.dozorro.org.

ПРАВОВА ПІДСТАВА

«Цей Закон застосовується:
до замовників, за умови, що вартість предмета закупівлі товару (товарів), послуги (послуг) дорівнює або перевищує 200 тисяч гривень, а робіт – 1,5 мільйона гривень;
до замовників, які здійснюють діяльність в окремих сферах господарювання, за умови, що вартість предмета закупівлі товару (товарів), послуги (послуг) дорівнює або перевищує 1 мільйон гривень, а робіт – 5 мільйонів гривень»

ч. 1 ст. 2 Закону України «Про публічні закупівлі»

КОРИСНІ ПОРАДИ

Дізнайтесь інформацію про підрядника, який став переможцем аукціону. Це можна зробити в системах <http://z.texty.org.ua>, <https://www.oo7.org.ua>, <https://youcontrol.com.ua>, та офіційних державних реєстрах (наприклад, ЄДР юридичних осіб, ФОП та громадських формувань: <https://usr.minjust.gov.ua/ua/paidextract>). Після цього познайомтесь із

безпосереднім службовцем, який буде контролювати якість виконання роботи, надання послуги чи постачання товару виконавцем. Розкажіть, що саме ви були ініціатором вирішення проблеми, чи подали пропозицію і хочете долучитись та допомогти. Це дисциплінує підрядника, адже він буде розуміти, що контроль буде не лише формальним.

8 Безпосередній контроль за виконаною роботою / послугою / товаром.

НА ЯКИХ ЕТАПАХ СЛІД ПРОВОДИТИ КОНТРОЛЬ?

1) На етапах експертизи:

Варто проконтролювати, аби сума коштів, виділена на роботи / послуги, збігалась із сумою, зазначеною в експертизі проекту. Також не зайве перевірити, чи об'єктивним є обсяг робіт, які заплановані й оцінені. Чи буде таке вкладення коштів міського бюджету ефективним? Чи буде корисним громаді? І чи саме зараз актуально замовляти ці роботи та послуги.

Неефективне використання коштів – це простір, де є особлива потреба в громадському контролі. Викласти у 2017 році нові бордюри вздовж дороги, капітальний ремонт якої заплановано на 2018 рік – неефективно, адже через рік нові бордюри доведеться зривати. Так само, неефективно проводити постійний поточний ямковий ремонт шести доріг міста кожного року, замість того, аби один раз зробити капітальний ремонт із гарантією на декілька років.

Особливо зверніть увагу на важливість витрат, які дозволять громаді в майбутньому економити, та на неефективність витрачання коштів на так зване «проїдання». Побудувати фонтан у місті, де бюджет – не дуже «розкішний» – це «проїдання». А ось встановити сонячні панелі на даху школи, що дозволить кожного року економити на комунальних послугах – це інвестиція. Отже, вам варто контролювати ефективність витрачання бюджету з огляду на те, чи будуть витрати корисними, і чи дозволять вони економити чи примножувати бюджетні гроші у майбутньому.

2) Коли укладається договір між розпорядником та підрядником:

Договір між розпорядником бюджетних коштів та підрядником – публічна інформація, його копію можна отримати за запитом. Сума договору має збігатись із сумою, погодженою експертизою. Якщо закупівля передбачає виконання робіт на суму, більшу ніж 1,5 млн. грн., чи купівлю товарів або послуг на суму, більшу ніж 200 тис. грн., то копію договору оприлюднюють на веб-сайті www.prozorro.gov.ua не пізніше, ніж через 30 днів після аукціону. Проте, якщо це «допорогова» закупівля, тоді для отримання копії договору варто надіслати запит на інформацію.

3) Коли здійснюються роботи:

Ви можете знайти безліч можливостей для перевірки якості та обсягів робіт, маючи на руках копію проектно-кошторисної документації, погодженої експертизою. Доступ до будівельних майданчиків чи місць надання послуг мають всі депутати міської ради й громадськість. Також право такого доступу матимуть члени контрольної комісії, яку дозволено створити рішенням міської ради із числа депутатів та громадськості. Ініціюйте створення таких комісій та входьте до їхнього складу.

4) Коли підписується акт приймання-передачі робіт / послуг:

Замовник, якого презентує службовець, має право не прийняти за актом приймання-передачі робіт / послуг, якщо роботи / послуги виконані не якісно / не вчасно / не в повному обсязі тощо. Тому вимагайте у замовника детальної перевірки роботи / послуги, і, в разі невідповідності проекту / договору, – вимагайте усунути її у підрядника.

**КОРИСНІ
ПОРАДИ**

Експертиза є публічним документом, якщо проведе- на щодо об'єкту на кошти місцевого бюджету. Тож отримати копію експертизи можна, надіславши запит на інформацію. Звертатись за її копією можна і до розпорядника бюджетних коштів, і до міської ради.

ЯК ДІЯТИ, ЯКЩО ЗНАЙШЛИ ПОРУШЕННЯ?

Якщо ви знайшли порушення, потрібно, по-перше, звернутись до замовника робіт (розпорядника бюджетних коштів), якщо він не реагує або зволікає, то звернутись до міської ради. Якщо і міська рада / міський голова не реагує, то звернутись до суду.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

